

PRAWO CYWILNE

CZEŚĆ OGÓLNA I PRAWO RZECZOWE

Kazusy

Teresa Mróz, Agata Zając

APLIKACJE PRAWNICZE

3. WYDANIE

PRAWO CYWILNE

CZEŚĆ OGÓLNA I PRAWO RZECZOWE

Kazusy

Teresa Mróz, Agata Zając

APLIKACJE PRAWNICZE

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

3. WYDANIE

Stan prawny na 15 września 2017 r.

Wydawca
Małgorzata Stańczak

Redaktor prowadzący
Joanna Tchorek

Opracowanie redakcyjne
Michał Dymiński

Łamanie
Fotoedytor

Zdjęcie na okładce
iStock/bbourdages

Kazusy opracowały:
Część ogólna – Agata Zajęc
Część rzeczowa – Teresa Mróz

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegał przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

prawolubni

SZANUJMY PRAWO I WŁASNOŚĆ
Więcej na www.legalnakultura.pl
POLSKA IZBA KSIĄŻKI

© Copyright by
Wolters Kluwer Polska SA, 2017

ISBN: 978-83-8107-838-2
3. wydanie

Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: ksiazki@wolterskluwer.pl

www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów 13

Wstęp 15

Kazusy z prawa cywilnego CZĘŚĆ OGÓLNA

Kazus 1
Zakres zastosowania ustawy – Kodeks cywilny 19

Kazus 2
Nadużycie prawa podmiotowego 25

Kazus 3
Ciężar dowodu 30

Kazus 4
Domniemanie dobrej wiary i zasada *lex retro non agit* 38

Kazus 5
Zdolność prawna i zdolność do czynności prawnych 45

Kazus 6
Uznanie za zmarłego 51

Kazus 7
Osoby prawne, charakter Skarbu Państwa jako osoby prawnej,
reprezentacja 57

Kazus 8	
Ustawowe osoby prawne – wspólnota mieszkaniowa	66
Kazus 9	
Działanie fałszywego organu osoby prawnej	77
Kazus 10	
Ochrona dóbr osobistych osób fizycznych – katalog dóbr osobistych	85
Kazus 11	
Ochrona dóbr osobistych – wyłączenie bezprawności, roszczenia	94
Kazus 12	
Czynność prawna jako zdarzenie związane z oświadczeniem woli	107
Kazus 13	
Złożenie oświadczenia woli drugiej osobie	112
Kazus 14	
Zawarcie umowy	118
Kazus 15	
Wykładnia oświadczenia woli	123
Kazus 16	
Bezwzględna nieważność czynności prawnej	130
Kazus 17	
Nieważność czynności prawnej – darowizna na wypadek śmierci	135
Kazus 18	
Forma czynności prawnej	139

Kazus 19	
Wady oświadczenia woli – brak świadomości i swobody powzięcia decyzji i wyrażenia woli	147
Kazus 20	
Wady oświadczenia woli – pozorność	152
Kazus 21	
Wady oświadczenia woli – błąd i uchylenie się od skutków prawnych oświadczenia woli	159
Kazus 22	
Podstęp	167
Kazus 23	
Pełnomocnictwo nieodwołalne i niegasnące na wypadek śmierci	171
Kazus 24	
Działanie rzekomego pełnomocnika	182
Kazus 25	
Odwołanie pełnomocnictwa – skutki działania pełnomocnika	190
Kazus 26	
Termin i warunek	197
Kazus 27	
Bezskuteczność czynności prawnej	210
Kazus 28	
Przedawnienie roszczeń terminowych	216
Kazus 29	
Przedawnienie roszczeń bezterminowych	228

Kazus 30	
Przedawnienie roszczeń z weksla	236

Kazus 31	
Przedawnienie roszczeń stwierdzonych prawomocnym orzeczeniem	243

Kazusy **CZĘŚĆ RZECZOWA**

Kazus 1	
Stosunki sąsiedzkie – immisje pośrednie	253

Kazus 2	
Stosunki sąsiedzkie – immisje bezpośrednie	263

Kazus 3	
Ustanowienie służebności drogi koniecznej	266

Kazus 4	
Służebność drogi koniecznej – wynagrodzenie	278

Kazus 5	
Przeniesienie własności nieruchomości przez nieuprawnionego	284

Kazus 6	
Przeniesienie własności rzeczy ruchomych, rozporządzenie rzeczą przez nieuprawnionego	291

Kazus 7	
Nabywanie w drodze zasiedzenia własności nieruchomości stanowiących własność Skarbu Państwa	294

Kazus 8	
Nabywanie w drodze zasiedzenia własności nieruchomości przez małżonków	303

Kazus 9	
Nabycie w drodze zasiedzenia własności nieruchomości przez spadkobierców dotychczasowego posiadacza	309
Kazus 10	
Nabycie przez zasiedzenie udziału we współwłasności nieruchomości	316
Kazus 11	
Nabycie przez zasiedzenie własności rzeczy ruchomej	321
Kazus 12	
Pożytki z rzeczy wspólnej	325
Kazus 13	
Zniesienie współwłasności	337
Kazus 14	
Ochrona własności – roszczenie windykacyjne	342
Kazus 15	
Ochrona własności – roszczenie negatoryjne i uzupełniające	350
Kazus 16	
Dobra wiara posiadacza samoistnego – zwrot nakładów	358
Kazus 17	
Zła wiara posiadacza – roszczenie o zwrot nakładów	363
Kazus 18	
Roszczenie właściciela o wykup nieruchomości zajętej pod budowę	370
Kazus 19	
Roszczenie posiadacza gruntu o wykup nieruchomości zajętej pod budowę	377

Kazus 20	
Ochrona posiadania	390
Kazus 21	
Użytkowanie wieczyste – powstanie prawa	396
Kazus 22	
Użytkowanie wieczyste – opłata roczna	402
Kazus 23	
Ograniczone prawa rzeczowe – służebność gruntowa	407
Kazus 24	
Ograniczone prawa rzeczowe – służebność osobista	412
Kazus 25	
Ograniczone prawa rzeczowe – służebność przesyłu	419
Kazus 26	
Ograniczone prawa rzeczowe – zastaw na rzeczach ruchomych	423
Kazus 27	
Zasiedzenie służebności gruntowej	428

Schematy

Schemat 1. Podmioty prawa cywilnego	435
Schemat 2. Nadużycie przysługującego prawa podmiotowego (art. 5)	435
Schemat 3. Uzyskanie pełnoletności	436
Schemat 4. Zdolność do czynności prawnych osób fizycznych	436
Schemat 5. Dokonywanie czynności prawnych przez osoby o ograniczonej zdolności	437
Schemat 6. Dobra osobiste człowieka (art. 23)	438
Schemat 7. Ochrona dóbr osobistych (art. 24)	439

Schemat 8. Uznanie za zmarłego zaginionej osoby fizycznej	439
Schemat 9. Osoby prawne	440
Schemat 10. Nieruchomości (art. 46 i 46 ¹)	441
Schemat 11. Pożytki z rzeczy	441
Schemat 12. Formy oświadczeń woli	442
Schemat 13. Skutki czynności prawnej (art. 56)	444
Schemat 14. Nieważność czynności prawnej z mocy prawa (art. 58)	444
Schemat 15. Wady oświadczenia woli	445
Schemat 16. Brak świadomości lub swobody (art. 82)	445
Schemat 17. Pozorność (art. 83)	446
Schemat 18. Błąd (art. 84)	447
Schemat 19. Podstęp (art. 86)	448
Schemat 20. Groźba (art. 87)	449
Schemat 21. Warunek	450
Schemat 22. Rodzaje pełnomocnictw materialnych	450
Schemat 23. Przedawnienie roszczeń	451
Schemat 24. Terminy przedawnienia	451
Schemat 25. Zawieszenie biegu przedawnienia (art. 121)	452
Schemat 26. Przerwa w biegu przedawnienia (art. 123)	452
Schemat 27. Uprawnienia właściciela rzeczy	453
Schemat 28. Współwłasność	453
Schemat 29. Ochrona własności	454
Schemat 30. Przedmiot użytkowania wieczystego	454
Schemat 31. Ograniczone prawa rzeczowe	455
Schemat 32. Użytkowanie nieprawidłowe	455
Schemat 33. Użytkowanie	456
Schemat 34. Służebności gruntowe	457
Schemat 35. Zasady wykonywania służebności gruntowej	458
Schemat 36. Służebności osobiste	459
Schemat 37. Zastaw	459
Schemat 38. Posiadanie	460

WYKAZ SKRÓTÓW

Biul. SN	– Biuletyn Sądu Najwyższego
k.c.	– ustawa z 23.04.1964 r. – Kodeks cywilny (Dz.U. z 2017 r. poz. 459 ze zm.)
k.h.	– rozporządzenie Prezydenta Rzeczypospolitej z 27.10.1933 r. – Kodeks handlowy (Dz.U. poz. 600)
k.p.c.	– ustawa z 17.11.1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego (Dz.U. z 2016 r. poz. 1822 ze zm.)
k.r.o.	– ustawa z 25.02.1964 r. – Kodeks rodzinny i opiekuńczy (Dz.U. z 2017 r. poz. 682 ze zm.)
k.s.h.	– ustawa z 15.09.2000 r. – Kodeks spółek handlowych (Dz.U. z 2016 r. poz. 1578 ze zm.)
Konstytucja RP	– Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z 2.04.1997 r. (Dz.U. poz. 483 ze zm.)
LEX	– system informacji prawnej Wolters Kluwer Polska
OSA	– Orzecznictwo Sądów Apelacyjnych
OSNC	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Izba Cywilna
OSNCP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Cywilnej, Pracy i Ubezpieczeń Społecznych
OSNP	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego Izby Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych
OSNPG	– Orzecznictwo Sądu Najwyższego. Wydawnictwo Prokuratury Generalnej
OSP	– Orzecznictwo Sądów Polskich
OSPiKA	– Orzecznictwo Sądów Polskich i Komisji Arbitrażowych
PiP	– „Państwo i Prawo”
pr. aut.	– ustawa z 4.02.1994 r. o prawie autorskim i prawach pokrewnych (Dz.U. z 2017 r. poz. 880)
pr. pras.	– ustawa z 26.01.1984 r. – Prawo prasowe (Dz.U. poz. 24 ze zm.)

-
- pr. weksl.** – ustawa z 28.04.1936 r. – Prawo wekslowe (Dz.U. z 2016 r. poz. 160)
- Prok. i Pr.** – „Prokuratura i Prawo”
- p.w.k.c.** – ustawa z 23.04.1964 r. – Przepisy wprowadzające Kodeks cywilny (Dz.U. poz. 94 ze zm.)
- SN** – Sąd Najwyższy
- u.g.n.** – ustawa z 21.08.1997 r. o gospodarce nieruchomościami (Dz.U. z 2016 r. poz. 2147 ze zm.)
- u.k.w.h.** – ustawa z 6.07.1982 r. o księgach wieczystych i hipotece (Dz.U. z 2017 r. poz. 1007 ze zm.)
- u.s.k.** – ustawa z 27.07.2002 r. o szczególnych warunkach sprzedaży konsumenckiej oraz o zmianie Kodeksu cywilnego (Dz.U. poz. 1176 ze zm.)
- u.w.l.** – ustawa z 24.06.1994 r. o własności lokali (Dz.U. z 2015 r. poz. 1892)
- WSA** – wojewódzki sąd administracyjny

WSTĘP

Kazusy z zakresu prawa cywilnego materialnego opublikowane w tej książce będą pomocne podczas przygotowywania się do egzaminów przede wszystkim jako przypomnienie i uporządkowanie nabytej wiedzy. Zostały one opracowane głównie na podstawie orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz sądów apelacyjnych.

W publikacji uwzględniono najnowsze linie orzecznicze. Nie omawia ona jednak wszystkich przepisów Kodeksu cywilnego – obejmuje tylko najistotniejsze i najczęściej spotykane w praktyce orzeczniczej problemy, które pojawiają się w wykładni przepisów prawa materialnego na tle konkretnych stanów faktycznych.

Każdy kazus składa się z opisu stanu faktycznego, rozwiązania oraz komentarza, w którym znajduje się omówienie mających zastosowanie w tym stanie faktycznym przepisów oraz orzecznictwa pomocnego przy ich wykładni. Dodatkowo książka zawiera schematy, które przedstawiają w formie graficznej powiązania między poszczególnymi unormowaniami, oraz testy prawnicze przygotowujące do egzaminów wstępnych i końcowych na aplikacje.

Prawo cywilne. Część ogólna i prawo rzeczowe. Kazusy to publikacja przeznaczona przede wszystkim dla aplikantów – zarówno radcowskich, adwokackich, notarialnych, jak i z aplikacji ogólnej. Może też być przydatna studentom prawa, a także osobom niekoniecznie z prawem związanym, ale zainteresowanym jego praktycznymi aspektami.

Przy opracowywaniu tej książki wykorzystaliśmy swoje doświadczenie zawodowe oraz dydaktyczne związane z zajęciami prowadzonymi z aplikantami.

Teresa Mróz, Agata Zajac

Kazusy z prawa cywilnego

CZĘŚĆ OGÓLNA

Kazus 1

ZAKRES ZASTOSOWANIA USTAWY – KODEKS CYWILNY

Stan faktyczny

Pozwem z 5.03.2000 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych wniósł o zasądzenie od pozwanych Jacka P. i Mateusza N. kwoty 135 000 zł, wskazując, że pozwani są członkami zarządu spółki z ograniczoną odpowiedzialnością B., założonej w 1993 r., która od początku swojej działalności przynosiła straty. 30.09.1994 r. zarząd złożył wniosek o otwarcie postępowania układowego, powołując się na zaprzestanie płacenia długów i trudną sytuację finansową spółki. Postępowanie to zostało umorzone 31.03.1995 r., a 30.05.1996 r. pozwani złożyli wniosek o ogłoszenie upadłości. W tym czasie spółka nie dysponowała już żadnym majątkiem pozwalającym na pokrycie kosztów postępowania i wniosek został prawomocnie oddalony postanowieniem z 20.03.1997 r. Dochodzona pozwem kwota obejmuje należności z tytułu zaległych składek na ubezpieczenie społeczne za lata 1995–1997, obciążających spółkę B., co do których strona powodowa wystawiła administracyjne tytuły wykonawcze i wszczęła egzekucję. Egzekucja ta okazała się bezskuteczna i postanowieniem z 27.10.1998 r. Urząd Skarbowy w T. umorzył postępowanie egzekucyjne.

Pozwani podnieśli, że pozew powinien zostać odrzucony, gdyż sprawa nie należy do kategorii spraw cywilnych.

Pytanie

Czy zarzut pozwanych jest zasadny? Jakie czynności powinien podjąć sąd?

Rozwiązanie

Zarzut pozwanych nie zasługuje na uwzględnienie, sąd zaś powinien wydać postanowienie o odmowie odrzucenia pozwu na podstawie art. 222 k.p.c.

Komentarz

Kodeks cywilny, zgodnie z art. 1 k.c., reguluje stosunki cywilnoprawne między osobami fizycznymi i osobami prawnymi. Kodeks cywilny nie zawiera definicji pojęć „sprawa cywilna” czy „stosunek cywilnoprawny” i nie ulega wątpliwości, że nie można utożsamiać tych pojęć z kategorią spraw podlegających rozpoznaniu w postępowaniu cywilnym, gdyż z uwagi na treść art. 2 § 1 k.p.c. jako sprawy cywilne rozpoznawane przez sądy powszechne są traktowane zarówno sprawy ze stosunków z zakresu prawa cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy, jak i sprawy, które wprawdzie nie wynikają z powyższych stosunków, niemniej stosuje się do nich – z mocy ustaw szczególnych – przepisy Kodeksu postępowania cywilnego. W świetle przepisów proceduralnych sprawami cywilnymi są więc także sprawy, które ze swej istoty nie mają charakteru cywilnoprawnego, bo ich źródłem jest prawo publiczne, niemniej ustawodawca wyraźnie skierował je do właściwości sądów powszechnych i nakazał stosowanie do ich rozpoznawania przepisów Kodeksu postępowania cywilnego.

Nie można także zawęzić pojęcia sprawy cywilnej do spraw uregulowanych przepisami Kodeksu cywilnego, gdyż stosunki cywilnoprawne są regulowane również w wielu innych ustawach, m.in. Kodeksie rodzinnym i opiekuńczym, Kodeksie pracy, Kodeksie spółek handlowych.

W piśmiennictwie wskazuje się, że właściwym kryterium pozwalającym określić, czy dana sprawa jest sprawą cywilną w rozumieniu art. 1 k.c., jest zasada równości stron – stosunek cywilnoprawny charakteryzuje się równorzędnością i równoprawnością stron konkretnego stosunku prawnego (tak w komentarzu do art. 1 k.c. S. Dmowski [w:] S. Dmowski, S. Rudnicki, *Komentarz do Kodeksu cywilnego. Księga pierwsza. Część ogólna*, Warszawa 2011).

W uzasadnieniu postanowienia z 4.04.2003 r., III CZP 11/03, Prok. i Pr. 2003/9, poz. 34, wkładka, Sąd Najwyższy wskazał, że: „W sensie materialnoprawnym sprawami cywilnymi są sprawy, w których ochrona prawna jest przewidziana ze względu na stan prawny oraz prawa i obowiązki podmiotów stosunków prawnych o charakterze równorzędnym. Jeżeli źródłem roszczenia jest stosunek administracyjnoprawny, to sprawa nie ma charakteru cywilnego według kryterium materialnoprawnego, choć może podlegać rozpoznaniu na podstawie k.p.c. Przesądzającym elementem wskazującym na stosunek administracyjnoprawny jest występowanie organu państwowego lub społecznego wobec innego uczestnika z pozycji wykonywania władzy zwierzchniej w ramach zarządzającej działalności Państwa”.

Charakter cywilnoprawny może więc mieć także sprawa wyłączona z sądowego postępowania cywilnego z mocy przepisów szczególnych. Przykładowo, sprawy związane z ustalaniem wysokości opłat za użytkowanie wieczyste – będące niewątpliwie sprawami z zakresu prawa cywilnego – rozpoznawane są przez samorządowe kolegia odwoławcze i dopiero na skutek odwołania od decyzji kolegium są kierowane do postępowania przed sądem (podobnie sprawy o rozgraniczenie toczące się w pierwszym stadium przed organem administracyjnym).

O tym, czy mamy do czynienia ze stosunkiem cywilnoprawnym, nie decyduje więc samo występowanie, lub nie, organu państwowego bądź społecznego, ale to, czy taki podmiot występuje jako równorzędny z drugą stroną, czy ma pozycję nadrzędną z uwagi na wykonywanie władzy publicznej. Dlatego też – mimo spornej przez pewien czas w orzecznictwie kwestii, czy możliwe jest dochodzenie na drodze

Teresa Mróz i Agata Zając są sędziami Sądu Apelacyjnego w Warszawie orzekającymi w sprawach cywilnych. Autorki w pracy nad książką korzystały m.in. z własnych doświadczeń ze współpracy z aplikantami, głównie z aplikantami radcowskimi w ramach aplikacji zorganizowanej przez Okręgową Izbę Radców Prawnych w Warszawie.

Publikacja zawiera około 60 przykładowych stanów faktycznych z zakresu prawa cywilnego – części ogólnej i prawa rzeczowego. Jest praktycznym podręcznikiem do ćwiczeń z umiejętności stosowania przepisów prawa.

Kazusy obejmują m.in. problematykę:

- zdolności prawnej i zdolności do czynności prawnych osób fizycznych i osób prawnych,
- składania oświadczeń woli oraz ważności i skuteczności czynności prawnych,
- działania pełnomocnika,
- przedawnienia roszczeń,
- ochrony własności i posiadania,
- nabycia i utraty praw rzeczowych, ze szczególnym uwzględnieniem prawa użytkowania wieczystego, służebności i zastawu.

W książce zawarto nie tylko rozwiązania przedstawionych kazusów, lecz także krótkie komentarze omawiające problemy wykładni w świetle orzecznictwa Sądu Najwyższego oraz piśmiennictwa. Publikacja została przygotowana specjalnie na potrzeby aplikantów radcowskich, adwokackich, notarialnych, sędziowskich i prokuratorskich, a także dla studentów i osób zainteresowanych praktycznym zastosowaniem przepisów prawa materialnego.

9788381078382 W03P01

ZAMÓWIENIA:

INFOLINIA 801 04 45 45, FAX 22 535 80 01

ZAMOWIENIA@WOLTERSKLUWER.PL

WWW.PROFINFO.PL

ISBN 978-83-8107-838-2

9 788381 078382

CENA 89 ZŁ (W TYM 5% VAT)